

Az oroszán megint ugrani készül

Kritika a *Drakulics elvtárs* című filmről

Bodzsár Márk az első nagyjátékfilmje, a 2013-as *Isteni műszak* után megmaradt a kaptafánál. Azokat a stílusjegyeket próbálgatja új, 2019-es filmjében, a *Drakulics elvtárs*ban is, amik ott már bejöttek neki. Szintén egy politikai helyzet felvázolását látjuk a háttérben, szintén jelentőséggel bír a filmben a vér és a halál, szintén erősen motiváló jelleggel van benne jelen a szerelmi szál, és még sorolhatnám. A forgatókönyvíró-rendező hasonlóképpen a fekete komédia eszközeivel él, mint a 2013-as, akciókban gazdag *Isteni műszakban*, amellyel a luxemburgi filmfesztiválon szerzett elismerést.

A két film között persze Bodzsár nem tétlenkedett. Szász Jánossal közösen dolgozott a 2018-ban bemutatott *A hentes, a kurva és a félszemű* forgatókönyvén, amely egy múlt század eleji megtörtént, horrorisztikus és némileg misztikus történetet dolgoz fel. Bodzsár itt forgatókönyvíróként nyilván másként állt hozzá az anyaghoz, mint saját filmjei esetében, hiszen Szász világához kellett azt hozzáigazítani. A humor, példának okáért, ez esetben háttérbe szorult, hiszen Szász a történeteket nem igazán humorral közelíti meg. Az inkább jellemző Bodzsár önálló műveire. Ezt bizonyítaná a *Drakulics elvtárs* is, amelyre a misztikum és a horror kulcsszavak szintén illenek. Hiszen a kádári Magyarországon, valamilyenkor a hetvenes években játszódó sztori főszereplője, mint a cím is utal rá, egy modern kori vámpír: ez lenne az alapötlet. És ezúttal nem kell „a Nyugatról jött ember kiszipolyozza a népi demokráciát” analógiát annyira komolyan vennünk, bár aki nyitott egy ilyesfajta megközelítésre, annak is szabad út van hagyva a film értelmezésében.

Bozsdár az új filmjében, nem szorosán ugyan, de a Drakulamítoszba kapaszkodik bele. Persze nem annyira a Lugosiféle klasszikusok, inkább a mostanában oly népszerű tini-vámpírfilmek, sorozatok nyoma érzékelhető munkáján. Igazából szórakoztatni akar, nem borzongatni. De ez sajnos

most mintha kissé nyögvenyelősen menne a forgatókönyvíró-rendezőnek. És ez a lényeg: nem is a rendezéssel van a gond, hanem már magával a forgatókönyvvel. Ugyanis a leginkább helyzetkomikummal operáló vígjátéki stílus most mintha nem működne eléggé. A szituációk inkább vicceskedőre sikeredtek, és ezeket a nyelvi bravúrok sem mentik meg, ugyanis azok nincsenek. És bár jó ötletnek tűnt a kádári miliő, mintha mégsem sikerült volna ebbe a háttérbe illeszteni a történetet. Megvannak persze a díszletek, kellékek, transzparenses tül, kádárostul, brezsnyevestül, mindenestül. Megvannak a viszonyrendszerek. De mintha nem tudná a rendező, hogy a jelen távlatából abszurdnak ható valóság felé kormányozza-e inkább a film hajóját, vagy tegyen még rá egy lapáttal, és vegye teljesen dilire az egészet.

Hiszen annak, akinek van fogalma a Kádár-korról, ez pont a filmbeli elszármítottasága miatt lesz túl idegen, és épp emiatt nem váltja be a film az ötlethez fűzött reményeket. Például a Kádárt játszó Rába Roland a maszkja ellenére sem emlékeztet az egykori vezetőre. Holott Kádár elég jellegzetes figura volt, akit eljátszani egy Rába kaliberű színésznek maszk nélkül is gyerekjáték lehetne. Ez Hofi

Gézának akár egy vállrándításból ment a hetvenes-nyolcvanas években. De itt mintha erre meg sem lett volna az igazi kísérlet. Ami azért is hihetetlen, mert az viszont látszik, hogy komoly energiákat feccöltek abba, hogy Kádárt megjelenítsék, hiszen ő volt a rendszer arca, ennek örvén kellene hogy működtessék a történetet, ha már...

Annak a nézőnek pedig, aki nem élt ebben a korszakban, sőt, fogalma sincs Kádárékról, kimarad a filmélményéből az utalásrendszerben megbúvó humor. Önmagában pedig nem annyira érdekes a filmben megteremtett atmoszféra, hogy beindítsa az abszurd világra való kinyílást, és a néző elnevetgéljen. Azzal pedig, hogy az alkotók a dialógusokba csempézik bele az utalásokat, nem kis bakot lőnek, hiszen így nem kerülhetik el a szájbarágás vádját. Ennek folytán olyan helyzetekben találjuk magunkat, mintha egy humorista magyarázná a viccet. Nem is működik így a tréfadolog egy cseppet sem. De például Bacsonak *A tanújában* olyan jól megfogalmazott viszonyrendszer, vagy akár a *Drakulics...* táncjeleneteiben felfedezhető Fábri-filmek beállításai is azt sugalmazzák, hogy akiket sikerülne megszólítani a film-

nek, alsó hangon negyven felettiek. Azok, akik már a *Csinibabán* el tudtak nevetgélni valamelyest – persze azon sem sikerült mindenkinek.

Egyébiránt a kémfilm-paródia egyáltalán nem nézhetetlen, csak Bodzsár nem tudta megugrani ezzel a saját maga által felállított léceket, illetve a tágabb magyar piacon is születtek mostanság jobb filmek. Az alapelképzelés nem volt rossz. Mi lenne, ha Drakula a szocialista Magyarországra jönne? Ami furcsa, hogy milyen sok magyar vonatkozású dolog lett volna itt összevegyítve. Épphogy Pus-kás Öcsi nem cselezett be a képbe. Egy erdélyi gróf története, aki egy magyar színész, Lugosi Béla által lett az Álomgyárban és a világ filmvász-nain hitelesítve. Egy kis '56. És egy

különutas politikai rendszer befékezésének korszaka, ami inkább csak a keleti blokk emberei számára lehet emlékezetes. A legvidámabb barakk mindenesetre hungarikum. Bodzsárnak nem feltétlenül lett volna ördögtől való ez az ötlete. A hungarikum-jelleget ellensúlyozandó Bodzsár az amerikai vámpír-filmek fejlődéstörténetéből is felvillant egy példát: filmjének hősei az 1972-es *Blaculát* nézik a mozi-vásznon. Ebben a blaxploitation-filmben Drakula egy afrikai gróf, de most nem megyek bele ennek a részleteibe. Csúpan annyira, hogy érzékeltessem ezzel is, mennyire a valóságtól elrugaszkodni igyekszik Bodzsár, hiszen a *Blaculát* sose vetítették volna le a kádári Magyarországon '72-ben. (Hála Istennek utána sem.) Illetve ezzel a betéttel Bodzsár mintha legalizálni próbálná saját *Drakulics...-át*, azaz használja a figurához köthető értelmezési keretet, de el is távolodik az eredetitől, amilyen messzire csak mer.

Mindenesetre Bodzsár Márk egy ilyen hibriddel igyekezett megmutatni, hol jár mostanság az esze. Ehhez hívta táncba Walters Lilit, aki madárkás alkatával együtt sikeresen lényegül át vérszívóvá. Nagy pillanatokot ne várjunk tőle, de ezt a film sem várja el túlságosan. Nagy Zsolt macsó Drakulája/Fábián elvtársa is csak néhányszor csusszan el. Ez nem a színész hibája, hanem néha a szájába adott szavak rémiszthetik el az embert. Igazából a (remélem, hogy a szerep kedvéért) kissé pocokra hízott Nagy Ervin az, aki jól tudott

létezni a filmben – bár igaz, az ő figurája lett a leginkább érthető háttértörténettel színesítve. Kissé ügyefogyott kémje szépen hozta a megfelelői kényszer nyomása alatt hamar elsülő férfit, a rendszer gyermekét, az álmacsót, az odaadó szerelmezt. Talán az ő szerepéhez kellett volna igazítani a többi karaktert. Mert a finomhangolás az, aminek a hiányát a néző joggal szóvá tehetné. Itt derül ki, hogy ez a műfaj is mennyire pontos passzintásokat igényel. Azt hiszem, a magyar filmművészetben utoljára Révész György tett hasonló kísérletet *Az oroszán ugrani készül* című filmjével. Azt is inkább félsikernek könyvelném el, 2019-es utódját nemkülönben. Egyébiránt az ötlet tényleg kellően örült, és a film, hibái ellenére, nem nézhetetlen. Az, hogy a rendező ilyen bátor kalandokra vállalkozik, igazság szerint elnyeri a rokonszenvem.

BERETVÁS GÁBOR